

Jack
London

Tulák po hvězdách

Tulák po hvězdách

*Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu nakladatele.*

Translation © Martina Šímová, 2023

Cover © Daniel Pocar, 2025

© DOBROVSKÝ s.r.o., 2025

ISBN 978-80-277-5527-1 (pdf)

Jack
London

Tulák po hvězdách

přeložila Martina Šímová

$\frac{1}{4}$
O₀

I.

Celý svůj život jsem si byl vědom existence jiných časů a míst. Uvědomoval jsem si, že ve mně přebývají další osoby, a věřte mi, mí budoucí čtenáři, u vás tomu nebylo jinak. Ohlédněte se nazpět a pocit uvědomění, o němž mluvím, se vám vybaví jako zkušenost z dětství. Tenkrát jste byli ještě nestálí a nezformovaní. Byli jste tvární; vaše duše se nacházela ve stavu neustálého proudění, vědomí a totožnost v procesu utváření – ano, utváření a zapomínání.

Spoustu jste toho zapomněli, milí čtenáři, a přesto vám při čtení těchto řádků na mysli matně vytanou rozmlžené průhledy do jiných časů a míst, kam nahlížely vaše dětské oči. Ty vidiny vám dnes připadají jako sny. Ale pokud by to skutečně byly sny, které se vám zdály v dětství, odkud se vzala jejich podstata? Naše sny jsou groteskně spředené z věcí, které známe. Obsah našich nejhlubších snů se rovná obsahu našich zkušeností. Jako malí jste snili o tom, že padáte ze závratných výšek, snili jste, že plachtíte vzduchem jako létavá stvoření, soužili vás hemžící se pavouci a plazivé, slizké mnohonožky, slyšeli jste jiné hlasy, vídali jiné tváře, které byly děsivě povědomé, a dívali jste se na východy a západy slunce, které, jak nyní při pohledu zpátky moc dobře víte, jsou jiné než ty, jež jste vídali dřív.

No dobrá. Tyto záblesky z dětství jsou záblesky jiných světů a jiných životů, věcí, které jste ve svém současném světě a svém současném životě nikdy nespátřili. Odkud se tedy vzaly? Z jiných světů? Jiných životů? Až si přečtete všechno, co napíšu, možná dostanete odpovědi na složité a matoucí otázky, které jsem vám předložil a které jste kladli sami sobě, než jste si přečetli moje řádky.

Wordsworth to znal. Nebyl věstec ani prorok, jen obyčejný člověk jako vy nebo kdokoliv jiný. Co znal on, znáte taky – zná to každý. Nejvýstižněji to popsal v pasáži začínající slovy „ani zcela obnaženi, ani v plném zapomnění...“

Je tomu skutečně tak. Jakmile se narodíme, dopadne na nás stín kobky žalární, a než se nadějeme, zapomeneme. A přesto jsme se jako novorozenci dokázali rozpomenout na jiné časy a jiná místa. Byli jsme bezmocná nemluvnata, která někdo choval v náručí nebo se plazila po podlaze jako čtvernožci, a přesto jsme snili své sny o létání. Ano, taky jsme přečkali trýzeň a muka děsivých strachů z temných a zrůdných věcí. My, novorozená nemluvnata, zcela nezkušená, jsme se narodili se strachem, se vzpomínkou na strach – a *vzpomínka je zkušenost*.

Pokud jde o mě, věděl jsem, že jsem se toulával po hvězdách, už v natolik raném věku, kdy jsem sotva mluvil a v případě potřeby jíst nebo spát pořád ještě vydával nesrozumitelné zvuky. Ano, já, jehož rty nikdy nezašišlaly slovo „král“, jsem si pamatoval, že jsem kdysi byl synem krále. A co víc – vzpomněl jsem si, že jsem býval otrokem a synem otroka a kolem krku nosil železný obojek.

A to není všechno. Ve třech, čtyřech a pěti letech jsem ještě nebyl sám sebou. Teprve jsem se jím stával, byl jsem duchem vířícím v neustálém proudu, který ještě nezchladl do tvaru mého současného těla v daném čase a na daném místě. Tehdy

ve mně zápolilo vše, čím jsem byl v deseti tisících předchozích životech, dotíralo na ono proudění ve mně a snažilo se do mě včlenit a stát se mnou.

Zní to bláznivě, vidíte? Ale pamatujte si, čtenáři, kteří se mnou, jak doufám, poputujete do dálek napříč časem a prostorem, pamatujte si prosím, že jsem přemýšlením o daných věcech strávil spoustu času, že jsem za vražedných nocí, v hrůzné temnotě, z níž vám na těle vyraší pot, za nocí trvajících celé roky trávil čas o samotě se svými četnými já, a tak jsem je mohl sledovat a rozjímat o nich. Prošel jsem pekly všech bytí a teď vám přináším zprávy vložené do těchto tištěných stránek, nad nimiž v pohodlí strávíte příjemnou hodinku.

Ale vraťme se tam, kde jsem skončil – ve třech, čtyřech a pěti letech jsem tedy ještě nebyl sám sebou. Teprve jsem se jím stával, přijímal jsem tvar svého těla a ona mocná, nezničitelná minulost ve mně hnětla směsici, jíž jsem byl, a nakonec rozhodla, jakou formu tohle utváření přijme. Hlas, jenž v noci křičel strachem ze známých věcí, o kterých jsem jako novorozeně samozřejmě nic netušil a ani tušit nemohl, mi nepatřil. Totéž platí o mých dětských projevech hněvu, o mých láskách a o smíchu. Můj hlas překřikovaly jiné hlasy, hlasy mužů a žen z dřívějška, hlasy matných vojáků mých prapředků. A můj vrčivý vztek se mísil s vrčením zvířat starších než samy hory, můj hysterický dětský křik a pláč prodchnutý rudým hněvem zněly v souladu s nelidským, tupým řevem zvířat z doby před Adamem a jinými geologickými epochami.

Teď jsem vám vyjevil své tajemství. Ten rudý hněv! Právě on mě v mém současném životě zničil. To kvůli němu mě za pár krátkých týdnů vyvedou z této cely na vyvýšenou plošinu s propadlem, shůry zkrášlenou důkladně našponovaným provazem, a pověsí mě za krk, dokud neumřu. Tentýž rudý hněv mi přivodil zkázu ve všech mých životech, protože je strašlivým,

ničivým dědictvím z dob před rozkvětem světa, kdy se po zemském povrchu plazili slizcí tvorové.

Je načase, abych se představil. Nejsem hlupák ani šílenec. To musíte vědět, čtenáři, abyste uvěřili tomu, co se vám chystám vypovědět. Mé jméno je Darrell Standing. Hrstka těch, kteří čtou tyhle řádky, mě okamžitě pozná, ale pro tu většinu z vás, s nimiž jsme si nevyhnutelně cizí, dovoluji, abych o sobě něco napsal. Před osmi lety jsem byl profesorem agronomie na Zemědělské fakultě Kalifornské univerzity. Před osmi lety ospalé univerzitní městečko Berkeley šokovala vražda profesora Haskella, k níž došlo v jedné z laboratoří v budově Ústavu materiálního inženýrství. Vrahem byl Darrell Standing.

Já jsem Darrell Standing. Přistihli mě přímo při činu. To, zda jsem v oné záležitosti s profesorem Haskelllem jednal po právu, nebo ne, nyní probírat nebudu. Podstatné je, že v návalu zuřivosti, posedlý tím ničivým, rudým hněvem, svým prokletím, které mě pronásleduje napříč věky, jsem zabil svého kolegu profesora. Soudní záznamy ukazují, že tomu tak bylo, a já s nimi pojednou souhlasím.

Viset však nemám za tuto vraždu – za ni jsem dostal doživotí. Tehdy mi bylo třicet šest let, nyní je mi čtyřiačtyřicet. Osm let jsem strávil v kalifornském státním vězení San Quentin, z toho pět v temnotě. Říkají tomu samovazba. Ti, co ji přežijí, to nazývají smrtí zaživa. Mně se však během oněch pěti let podařilo získat svobodu, kterou poznala jen hrstka lidí. Patřil jsem k nejstřeženějším vězňům, držným na tom nejomezenějším prostoru, a přesto jsem se potuloval nejen světem, ale taky časem. Ti, kteří mě na pár nicotných let vsadili za stísněné vězeňské zdi, mi nevědomky darovali širošíra staletí. Vskutku, díky Edu Morrellovi se už pět let můžu toulat po hvězdách. Ed Morrell ale představuje příběh sám o sobě, a tak vám o něm povím později. K vyprávění toho mám tolik, že stěží vím, kde začít.

Vezmu to od začátku. Narodil jsem se na šestnáctihektarovém pozemku v Minnesotě. Moje matka byla dcerou švédského imigranta. Jmenovala se Hilda Tonnessonová. Můj otec Chaucey Standing pocházel ze staré americké rodiny. Jeho rod sahá až k Alfredu Standingovi, smluvnímu služebníkovvi, nebo otrokovi, je-li libo, jehož přepravili z Anglie na virginské plantáže v dobách, kterým se říkalo staré už tehdy, kdy se mladý Washington vypravil prozkoumat pensylvánskou divočinu.

Syn Alfreda Standinga bojoval ve válce za nezávislost, jeho vnuk v té z roku 1812. Od těch dob nebyla válka, již by se Standingové neúčastnili. Já, poslední ze Standingů, brzy zemřu, aniž po sobě zanechám potomky. Sám jsem jako prostý vojín bojoval na Filipínách, v naší poslední válce, a kvůli účasti v ní jsem se v rané zralosti své kariéry vzdal profesury na Nebraské univerzitě. Dobrý bože, v té době jsem měl nakročeno k tomu stát se děkanem tamní zemědělské fakulty – já, tulák po hvězdách, horkokrevný dobrodruh, tulácký Kain uplynulých staletí, bojovný kazatel vzdálených dob, lunou oblouzněný básník zapomenutých věků, o nichž v současných lidských dějinách neexistuje jediný záznam!

A podívejte se na mě. S krví na rukou sedím v uličce vrahů ve Folsomské státní věznici a čekám, až mi státní mašinerie přidělí den, kdy mě její přísluhovači zavedou do míst, o nichž rádi smýšlejí jako o temnotě – o tmě, které se bojí a která dává vzniknout jejich ustrašeným a pověřčivým představám, tmě, jež je s blábolením a mrzutými stížnostmi na rtech žene k oltářům antropomorfních bohů stvořených z jejich strachu.

Kdepak, nikdy nebudu děkanem žádné zemědělské fakulty. A přesto jsem zemědělství rozuměl, byla to moje profese. Narodil jsem se na farmě, a tak jsem ho poznával od útlého věku, studoval jsem, abych ho mohl vykonávat, a nakonec v něm

dosáhl mistrovství. Pokud jde o zemědělství, oplýval jsem mimořádným talentem. Pouhým okem dokážu vybrat krávu, která bude dávat plnotučné mléko, a pak si moudrost svého úsudku nechám potvrdit Babcovým testem. Stačí, abych se podíval nikoliv na prst, ale na krajinu, a dokážu určit přednosti a nedostatky dané půdy. K určení toho, zda je kyselá, nebo zásaditá, nepotřebuji lakmusový papírek. Znovu opakuji, pro farmaření v tom nejvědecktějším slova smyslu jsem měl a stále mám mimořádný talent. A přesto stát – a úhrnem všichni jeho občané – věří, že tuto moudrost dokáže nezvratně vymazat pomocí smyčky na mém krku a prudkým šklubnutím provazu způsobeným gravitací – moudrost, která zrála napříč tisíciletími a vylíhla se dřív, než se na obdělávaných trójských polích pásla stáda kočovných pastýřů!

Kukuřice? Kdo další se v ní vyzná? Vezměte si mou názorovou ukázkou ve Wistaru, jíž jsem zvýšil roční zisk z pěstování kukuřice v každém iowském okrese o půl milionu dolarů. Epochální objev. Nejedna farmář, který dnes jezdí v motorovém autě, ví, komu za takové svezení vděčí. Těch mnoho dívek s krásnými řadry i bystrých chlapců, kteří zadumaně sedí nad středoškolskými učebnicemi, by stěží napadlo, že jsem jim svou wistarskou ukázkou týkající se pěstování kukuřice umožnil přístup k vyššímu vzdělání.

A co teprve správa farem! Odhalím nadbytečný pohyb, aniž bych ho musel studovat na konkrétním filmovém záznamu, ať už jde o farmu, nebo nádeníka, o dispozici budov, nebo rozprostření manuální práce. Na dané téma jsem napsal příručku plnou tabulek. Není nejmenších pochyb o tom, že v současnosti stovky tisíc farmářů krabatí čelo nad jejími rozevřenými stránkami a dumají o nich, dokud nevyklepou poslední dýmku a neodejdou na kutě. A přesto jsem své vlastní tabulky natolik předčil, že mi na člověka stačilo jedinkrát zběžně pohlédnout,

abych odhalil jeho predispozice, koordinaci a koeficient jeho nadbytečného pohybu.

A v tomto bodě musím první část svého vyprávění uzavřít. Je devět večer a tou dobou se v uličce vrahů zhasínají světla. Už slyším tlumené kroky gumových podrážek dozorce, který mi jde vyčinit za to, že jsem ještě nezhasil petrolejku. Jako by pouhopouhý živáček mohl vyplísnit odsouzence na smrt!

II.

Jsem Darrell Standing. Už brzy mě vyvedou z cely a pověsí. Mezitím říkám, co mám na srdci, a píšu tyhle stránky o jiných časech a jiných místech.

Po vynesení rozsudku mě převezli do věznice v San Quentinu, abych tam strávil zbytek „přirozeného života“. Ukázal jsem se jako nenapravitelný. Nenapravitelný jedinec je strašlivá lidská bytost – podobné konotace slovo „nenapravitelný“ alespoň vzbuzuje v rámci vězeňské psychologie. Nenapravitelným jsem se stal proto, že jsem nesnášel nadbytečný pohyb. V tomhle ohledu byla moje věznice stejně skandální a potupná jako všechna ostatní vězení. Přidělili mě do dílny na zpracování juty. Naprosto zločinné mrhání pohybem, k němuž tam docházelo, mě dráždilo. A jak by taky ne? Eliminace nadbytečného pohybu byla mou doménou. Tři tisíce let před vynálezem páry a tkalcovských stavů poháněných parou jsem hnil ve vězení ve starém Babylónu a věřte mi, že mluvím pravdu, když říkám, že v oněch pradávných dnech jsme my věznění na manuálních stavech dosahovali vyšší výkonnosti než vězni u parou poháněných stavů v dílnách v San Quentinu.

Podobné zločinné plýtvání bylo odporné. Vzbouřil jsem se. Dozorcům jsem se pokusil ukázat dvacítku účinnějších způsobů, jak věci zaonačit. Nahlásili mě. Vysloužil jsem si pobyt

v kobkách bez světla a jídla. Pustili mě a já se pokusil pracovat v chaosu nevykonných tkalcoven. Vzbouřil jsem se. Znovu mě čekalo podzemí, a navrch ještě svěrací kazajka. Drželi mě s rukama a nohama doširoka roztaženýma a trýznili mě – potají mě mlátili tupí strážní, jejichž souhrnná inteligence stačila právě tak na to, aby poznali, že jsem jiný, a ne tak hloupý jako oni.

Jejich tupé postihy jsem trpěl dva roky. Je úděsné, když člověka spoutají a jeho potom ohlodávají krysy. Ti hloupí suroví dozorci byli přesně jako ty krysy – ohlodávali mou inteligenci, okusovali všechny jemné nervy mého těla i mého vědomí. V minulosti jsem byl chrabřým válečníkem, ale ve svém současném životě jsem z něj v sobě neměl zhora nic. Byl jsem farmář, zemědělec, profesor připoutaný k pracovnímu stolu, otrok v laboratoři, jehož zajímala jen půda a zvýšení její produktivity.

Na Filipínách jsem bojoval v souladu s rodinnou tradicí, ale k válčení jsem neměl žádné nadání. Celé mi to připadalo směšné – vpravovat ničivá cizorodá tělesa do snědých mužíčků. Bylo k smíchu sledovat, jak věda jako prostitutka okatě používá všechny své velké úspěchy a důvtip svých vynálezců k tomu, aby násilně vpravila cizorodá tělesa do snědých lidí.

Jak už jsem říkal, poslušný tradice rodiny Standingů jsem odešel do války a zjistil jsem, že k ní nemám žádné vlohy. Totéž odhalili i mí nadřízení, protože mě ustanovili pomocným úředníkem správce kasáren, a jako úředník jsem se zpoza stolu probíjoval španělsko-americkou válkou.

Plýtvání pohybem v tkalcovnách mě tedy nerozrušilo proto, že bych byl válečník, ale protože jsem byl myslitel. Ze stejného důvodu mě pronásledovali i dozorci, až jsem si nakonec vysloužil pověst „nenapravitelného“ jedince. Můj mozek zkrátka a dobře pracoval a já za to byl potrestán. Jak jsem tehdy pověděl řediteli věznice Athertonovi, když se moje nenapravitelnost

stala natolik notorickou, že si mě pozval na kobereček k sobě do kanceláře, aby mi zkusil domluvit:

„Milý pane řediteli, je absurdní vůbec pomyslet, že by mi ti vaši suroví dozorcí, ty prašivé krysy, dokázali z hlavy vytlout to, co vidím naprosto jasně a zřetelně. Organizace celé téhle věznice je omezená. Jste politik. Dokážete zpracovat sanfranciskou politickou smetánku a tamní politické agitátory tak, aby vám z toho káplo úplatkářské místečko jako třeba to současné, ale zpracovávat jutu vám nejde. Vaše tkalcovny zaostávají za dnešní dobou tak o padesát let...“

Ale proč s tou tirádou pokračovat? Přesně to to totiž bylo – tiráda. Ukázal jsem mu, jaký je hlupák, a on se v důsledku toho rozhodl, že jsem beznadějně nenapravitelný případ.

Kdo chce psa bít – však víte, jak se to říká. No dobrá. Ředitel Atherton mou pověst nenapravitelného zločince zpečetil jednou provždy. Byl jsem vděčný cíl, často mi přišli poklesky jiných vězňů, za což jsem zaplatil pobytem v podzemní kobce o chlebu a vodě, nebo mě pověsili za palce na rukou tak, že jsem se dotýkal podlahy jen špičkami prstů, a v téhle pozici jsem zůstal celé hodiny, z nichž každá byla delší než kterýkoliv z mých předchozích životů.

Inteligentní lidé jsou krutí. Hlupáci jsou zručně krutí. Dozorcí a mně nadřízení, od ředitele níž, byli tupí netvoři. Čtete dál a dozvíte se, co mi provedli. Ve vězení byl jistý básník, chlapec s nicotnou bradou a širokým čelem, hotový degenerát. Byl to padělatel. Zbabělec. Práskač. A taky špicl – je možná zvláštní, že profesor zemědělství při psaní používá podobné výrazy, ale i profesor zemědělství se snadno naučí zvláštní slova, když ho zavrou do vězení po zbytek jeho přirozeného života.

Onen básník-padělatel se jmenoval Cecil Winwood. Seděl už dřív, ale protože to byla ufnukaná zbabělá krysa, naposledy mu vyměřili pouhých sedm let a zdálo se, že dobré chování

mu vynese zkrácení trestu. Mě odsoudili na doživotí, ale ten bídácký zdegenerovaný mizera, jen aby si pro sebe urval pár mizerných roků svobody, k mému doživotí úspěšně přidal nemalou dávku věčnosti.

K čemu došlo, vám budu vyprávět od konce, protože sám jsem se o tom dozvěděl až po velmi trýznivém období. Aby se dotyčný Cecil Winwood zavděčil vrchnímu dozorci, a tím pádem i řediteli, správně radě věznice, výboru pro udělování milosti a guvernérovi Kalifornie, naoko zosnoval útěk z vězení. Musíte vzít v potaz tři věci: a) ostatní vězni Cecila Winwooda nenáviděli natolik, že mu nedovolili vsadit si ani špetku tabáku na závody štěnic, což byla mezi trestanci oblíbená zábava; b) já byl tím psem, kterého chtěli zbít; c) Cecil Winwood pro svůj podlý plán potřeboval právě takové psy, odsouzence na doživotí, zoufalce a nenapravitelné jedince.

Jenže odsouzenec na doživotí Cecila Winwooda nesnášeli, a tak když za nimi přišel se svým plánem na masový útěk z vězení, vysmáli se mu, vynadali mu do práškačských krys a s kletbami ho vypoklonkovali. Nakonec se mu je však přece jen podařilo ošálit – čtyřicet z nejprotřejších veteránů v celém lochu. Chodil za nimi zas a znovu. Vykládal jim, jakou má ve vězení moc, protože je ředitelův důvěrník a má volný přístup do výdejny léků.

„Dokaž mi to,“ vyzval ho Bill Hodge, Dlouhán Bill, horal odsouzený na doživotí za vlakovou loupež, jenž se roky celou svou duší upínal k tomu, že uprchne a zabije svého někdejšího kumpána, který ho jako korunní svědek usvědčil a poslal za mříže.

Cecil Winwood na zkoušku přistoupil. Tvrdil, že až nadejde noc útěku, dokáže omámit dozorce pomocí léků.

„Kecy jsou k ničemu,“ řekl Bill Hodge. „Chcem to vidět na vlastní oči. Dneska v noci zdroguj jednoho z dozorců. Třeba

takovýho Barnuma. To je pěkněj zmetek. Včera na cvokárně zmlátil toho mázlýho čanga – a to ani nebyl ve službě. Dneska má noční. Nadopuj ho a postarej se o to, aby ho vyrazili. Ukaž mi, že to sfoukneš, a pak se s tebou budem bavit.“

To všechno mi Dlouhán Bill pověděl až zpětně, v podzemních kobkách. Cecil Winwood se proti bezprostřednosti požadované ukázky ohradil. Tvrdil, že ke krádeži narkotik z výdejny léků potřebuje čas. Ten dostal a o týden později oznámil, že je připraven. Čtyřicet zatvrzelých trestanců odpykávajících si doživotí čekalo, až dozorce Barnum na směně usne. Stalo se. Barnuma našli, jak pochrupuje ve službě, a propustili ho.

To samozřejmě přesvědčilo vězně, ale Cecil Winwood musel přesvědčit ještě vrchního dozorce. Tomu den co den nosil hlášení o tom, jak postupuje plán útěku, který od začátku do konce zosnoval on sám. Vrchní dozorce požadoval očitý důkaz. Winwood mu ho dal, ale já se veškeré podrobnosti dozvěděl až rok poté – tak pozvolna na povrch pronikají tajemství vězeňských pletich.

Winwood tvrdil, že oněch čtyřicet chlapů podílejících se na útěku, jejichž důvěru si teď získal, už má ve vězení takovou moc, že do něj pomocí podplacených dozorců hodlá propašovat automatické zbraně.

„Chci důkaz,“ dožadoval se vrchní dozorce.

A náš básník-padělatel mu ho poskytl. Ve vězeňské pekárně se běžně pracovalo i v noci. První noční směny se účastnil i jeden z vězňů, pekař, který byl důvěrníkem vrchního dozorce. A Winwood to věděl.

„Dneska v noci,“ pověděl vrchnímu dozorcí, „Summerface do vězení propašuje tucet automatických čtyřiačtyřicetek. Během příští směny sem vpašuje munici. Ale dneska v noci mi ty automaty předá v pekárně. Tam máte spolehlivýho špicla. Zítra vám o tom podá hlášení.“

Summerface byl statný dozorce s náturou bodrého venkovana, pocházející z okresu Humboldt. Byl to jednoduchý, dobromyslný ňouma, který nicméně nebyl tak počestný, aby opovrhl příležitostí vydělat si nějaké peníze tím, že trestancům do věznice propašuje tabák. Oné noci s sebou z cesty do San Franciscu přivezl sedm kilo prvotřídního cigaretového tabáku. Nedělal to poprvé a při dřívějších příležitostech zboží doručil právě Cecilu Winwoodovi. A tak oné konkrétní noci nic netušící Summerface dotyčnému předal zásilku v pekárně. Byl to pořádný balík neškodného tabáku, zabalený v papíru. Pekařský špicl ze své skrýše spatřil, že Winwood obdržel zásilku, a příští ráno to nahlásil vrchnímu dozorcí.

Už tak živá představivost našeho básníka-padělatele se však mezitím utrhla ze řetězu. Dopustil se prořeknutí, kvůli němuž jsem dostal pět let v samovazbě a nakonec zakotvil v cele pro odsouzence na smrt, ze které teď píšu. A já o tom celou tu dobu neměl ani potuchy. Nic jsem nevěděl dokonce ani o útěku, do jehož plánování Winwood namočil čtyřicet odsouzenců na doživotí. Netušil jsem nic, zhola nic. A zbytek vězňů tušil jen pramálo. Ona čtyřicítka chlapů neměla ponětí, že se je Winwood chystá podrazit. Vrchní dozorce netušil, že i jeho teď básník vodí za nos. Nejnevinnější ze všech byl Summerface. Jeho vlastní svědomí ho mohlo obvinít přinejhorším z toho, že do vězení propašoval trochu neškodného tabáku.

A teď k tomu Winwoodovu pošetilemu, melodramatickému prořeknutí. Následující ráno byl při setkání s vrchním dozorcem jako na koni. Jeho představivost se chopila otěží.

„K doručení došlo přesně tak, jak jsi říkal,“ poznamenal vrchní dozorce.

„A mají toho dost na to, aby vyhodili půlku vězení do luftu,“ přitakal Winwood.

„Dost čeho?“ chtěl vědět dozorce.

„Dynamitu a rozbušek,“ blábolil ten idiot. „Celých patnáct kilo. Váš špicl viděl, jak mi je Summerface předává.“

V tu chvíli musela vrchního dozorce skoro ranit mrtvice. Vlastně s ním celkem soucítím, jen si to představte – patnáct kilo dynamitu cihajících někde ve vězení.

Kapitán Jamie – to byla jeho přezdívka – se prý posadil a chytil si hlavu do dlaní.

„Kde je ten dynamit teď?“ vykřikl. „Chci ho okamžitě vidět!“

Cecilu Winwoodovi došlo, že udělal chybu.

„Schoval jsem ho,“ zalhal. Vzhledem k tomu, že šlo o obyčejný tabák v malých balíčcích, jenž tou dobou už dávno koloval mezi vězni, mu nic jiného ani nezbývalo.

„Dobře,“ řekl kapitán Jamie, který se mezitím vzpamatoval. „Hned mě k němu zaveď.“

Jenže žádná skryš, k níž by ho Winwood mohl zavést, neexistovala. Stejně jako nikdy neexistovaly žádné výbušniny, leda v představivosti toho básnického mizery.

Ve velkých věznicích, jako je San Quentin, jsou vždycky skryše, do nichž lze uložit rozličné věci. A Cecil Winwood s kapitánem Jamiem v patách zjevně rychle zapojil své mozkové závitky.

Jak kapitán Jamie a posléze i samotný Winwood dosvědčili před správní radou věznice, Winwood mu cestou ke skryši řekl, že on a já jsme výbušniny ukryli společně.

Mě právě propustili po pěti dnech v podzemní kobce, kde jsem osmdesát hodin strávil ve svěrací kazajce. I ti pitomí dozorcí viděli, že jsem příliš slabý na práci v tkalcovně, a tak jsem dostal den na to, abych se z toho strašlivého trestu zotavil – a teď mě označili za toho, kdo pomáhal ukrýt neexistujících patnáct kilo výbušnin!

Winwood zavedl kapitána Jamieho k domnělé skryši. Žádný dynamit v ní samozřejmě nenašli.

„Bože můj! Standing mě podrazil,“ zalhal Winwood. „Zásilku vyzvedl a schoval ji někde jinde.“

Vrchní dozorce ze sebe vychrlil peprnější věci než pouhé „Bože můj!“ a zároveň z náhlého, třebaže chladnokrevného popudu odvedl Winwooda do své soukromé kanceláře, zamkl dveře a strašlivě ho zmlátil – což nakonec vyšlo najevo i před správní radou. To se nicméně stalo až potom. Mezitím Winwood, jenž trpně snášel kapitánovy rány, vrchnímu dozorci přísahal, že mluví pravdu.

Co si měl kapitán Jamie počít? Byl si jistý, že ve věznici je pokoutně ukrytých patnáct kilogramů dynamitu a čtyřicet zoufalých chlapů odsouzených na doživotí je připraveno k útěku. Pochopitelně si na kobereček zavolal Summerface, a přestože dotyčný trval na tom, že balík obsahoval jen a pouze tabák, Winwood přísahal, že v něm byl dynamit, a dozorce mu uvěřil.

V tu chvíli jsem na scénu vstoupil já, anebo z ní spíš odešel, protože mě odvedli ze slunečního i denního světla do podzemí, kde jsem v samovazbě z dosahu obojího hnil dalších pět let.

Byl jsem zmatený. Zrovna mě propustili, ležel jsem ve své obvyklé cele zmítaný krutou bolestí, a než jsem se nadál, znovu mě odváděli zpátky do podzemí.

„I když netušíme, kde ten dynamit je, nijak nás teď neohrozí,“ pověděl Winwood kapitánu Jamiemu. „Standing je jediný člověk, který o něm ví, a z podzemí o tom nikomu necekne. Chlapi jsou připraveni k útěku, je na mně, abych určil přesný čas. Přistihneme je přímo při činu. Řeknu jim, že to provedeme dneska ve dvě v noci, a že jakmile uspím stráž, odemknu jejich cely a rozdám jim zbraně. Kapitáne, jestli dneska ve dvě ráno nechytíte čtyřicítku chlapů, co vám vyjmenuju, oblečených a čilých jako rybička, tak mě po zbytek trestu můžete vsadit do samovazby. A jakmile bude Standing i těch čtyřicet

dole pod zemí, na nalezení toho dynamitu budeme mít všechn čas na světě.“

„Najdeme ho, i kdybychom měli tohle vězení rozebrat kamen po kameni,“ dodal kapitán Jamie srdnatě.

To bylo před šesti lety. Za celou tu dobu se neexistující výbušniny nikdy nenašly, a to při jejich hledání San Quentin tisíckrát obrátili vzhůru nohama. Ředitel Atherton navzdory tomu v existenci dynamitu ukrytého někde ve vězení věřil až do svého posledního dne stráveného ve funkci. Kapitán Jamie, který je stále vrchním dozorcem věznice, tomu věří dodnes. Včera dorazil do Folsomu až ze San Quentinu, aby se ze mě ještě jednou pokusil vypáčit místo, kam jsem ho ukryl. Víím, že si nevydechne, dokud se nezhoupnu na provaze.

III.

Celý následující den jsem proležel v podzemní kobce a marně si lámal hlavu s tím, proč mě podrobili tomuhle novému a nevysvětlitelnému trestu. Došel jsem k jedinému závěru – aby se některý špicl zavděčil dozorcům, nejspíš si vymyslel, že jsem porušil nějaké nařízení.

Kapitán Jamie se mezitím užíral svými starostmi a připravoval se na noc, zatímco Winwood mezi čtyřicítkou trestanců rozhlásil, že se mají chystat k útěku. A dvě hodiny po půlnoci obdržel každý dozorce ve vězení jasné rozkazy. To platilo i pro ty, které čekala denní směna a teď měli být v posteli. S úderem druhé ranní se přiřítili k celám obývaným čtyřicítkou vězňů. Všichni naráz rozrazili dveře od cel dokořán a muži, které Winwood předtím jmenoval, byli do jednoho nalezeni mimo svá lůžka, plně ustrojení a přikrčení poblíž dveří. To pochopitelně bezezbytku potvrdilo všechny lži, které básník-padělatel navykládal kapitánu Jamiemu. Čtyřicet chlapů odsouzených na doživotí přistihli přímo při pokusu o útěk. Co jim bylo platné, že se posléze bez výjimky shodli na tom, že to celé naplánoval Winwood? Všichni členové ředitelství věznice uvěřili, že čtyřicítka lže, aby si zachránila krk. Totéž očividně platilo o členech výboru pro udělování milosti, protože neuběhly ani tři měsíce a Cecil Winwood,

padělatel a básník, nejodpornější z lidských bytostí, byl omilostněn a propuštěn.

Co naplat, loch nebo lapák, jak se mu říká ve vězeňském argotu, je skvělá škola filozofie. Žádný mukl v něm nepřežije roky, aniž ho pobyt ve vězení připraví o ty nejstřeženější iluze a metafyzická přesvědčení, na nichž s takovou láskou lpí. Pravda pokaždé vyjde najevo – tak nás to alespoň učí. Tady máte názornou ukázkou toho, že pravda najevo pokaždé nevyjde. Vrchní dozorce, někdejší ředitel Atherton, správní rada věznice – ti všichni právě teď věří v existenci dynamitu, jenž nikdy neexistoval, leda v důkladně promazaném soukolí zbrklého mozku básníka-padělatele, zdegenerovaného mizery jménem Cecil Winwood. A Winwood je stále naživu, zatímco já, ze všech zúčastněných ten naprosto a absolutně nejnevinnější, za několik krátkých týdnů skončím na šibenici.

A teď vám musím povědět o tom, jak oněch čtyřicet odsouzců na doživotí vešlo do ticha, které jsem zakoušel v podzemní kobce. Zrovna jsem spal, když se vnější dveře vedoucí do chodby, v níž se nacházely cely, s kovovým zaduněním otevřely a probudily mě. „Nějaký chudák,“ napadlo mě a vzápětí jsem si pomyslel, že zjevně dostává pořádný výprask, protože jsem slyšel šoupání nohou, tupé zvuky ran dopadajících na kůži, náhlé bolestivé výkřiky, sprosté kletby a zvuky vláčených těl. Každého muže totiž do kobek dovedli za bití a kopanců.

Dveře do podzemních cel se s třískáním otevíraly jedny za druhými a dozorci dovnitř vrhali, házeli nebo tahali tělo za tělem. Postupně přicházely další a další skupiny dozorců s dalšími zbitými odsouzenci, které stále mlátili, a další a další otevírané kobky přijímaly krvácející tělesné schránky mužů, kteří se provinili tím, že zatoužili po svobodě.

Ano, při zpětném pohledu mi dochází, že člověk musí být filozof, aby přežil neustálý dopad podobně brutálních zážitků trvajících celé roky. Já takový filozof jsem. To jejich mučení jsem vydržel osm let a teď, na úplném konci, když se jim nepodařilo zbavit se mě jinými způsoby, povolali státní mašinérii, aby mi na krk navlékla smyčku a vahou mého vlastního těla mi odřízla přívod vzduchu. Ach ano, znám ty odborníky, co ve svých posudcích tvrdí, že pád skrz propadliště oběti zlomí vaz. Tyhle oběti, podobně jako Shakespearův poutník, se nikdy nevrátí, aby svědčily o opaku. Ale my, co žijeme takříkajíc přímo uprostřed dění, známe případy, o nichž se šušká ve vězeňských kobkách – případy, kdy si oběť vaz nezlomí.

Věšení je prapodivná věc. Sám jsem mu nikdy nepřihlížel, ale očití svědci mi vylíčili podrobnosti celého tuctu poprav oběšením, takže vím, co mě čeká. Postavím se na padací dveře, ruce a nohy spoutané okovy, se smyčkou kolem krku a s černou kápí staženou přes oči, načež mě nechají propadnout podlahou, dokud pád mého letícího těla náhle prudce nezastaví napnutí provazu. Potom mě obklopí doktoři, jeden po druhém si vylezou na stoličku, obemknou mě pažemi, abych se nehoupal jako kyvadlo, přitisknou mi ucho na hrud' a budou počítat odbíjení mého skomírajícího srdce. Někdy od spuštění propadla uplyne i dvacet minut, než srdce přestane bít. A věřte mi, jakmile vás jednou pověsí, ujistí se v tom nejvědecktějším slova smyslu, že skutečně zemřete.

Znovu se odchýlím od svého vyprávění a položím společnosti jednu dvě otázky. Na podobné odbíhání a kladení otázek mám právo, protože mě brzy vyvedou z cely a udělají mi to, o čem jsem mluvil před chvílí. Pokud si oběť skutečně srazí vaz působením výše popsaného důmyslného spojení uzlu a smyčky a chytrým propočtem váhy oběti a délky lana, proč jí poutají ruce? Společnost jako celek na tuhle otázku nedokáže

odpovědět. Já ale odpověď znám, stejně jako kterýkoliv jiný amatér, který se někdy zúčastnil lynčování končícího oběšením a viděl, jak oběť zvedá ruce, svírá jimi provaz, aby zmírnila škrcení smyčky na svém hrdle a mohla dýchat.

Samolibým členům společnosti, kteří si žijí jako v bavlne a nikdy nezavítali do horoucích pekel, položím ještě jednu otázku. Proč oběti nasazují černou kápi předtím, než ji propadlem pošlou dolů? Pamatujte si prosím, že černou kápi přes oči co nevidět nasadí i mně, a tudíž mám právo se na to ptát. Mají ti vaši popravčí psi strach, ó samolibí občané? Bojí se snad pohlédnout do tváře hrůze, kterou na nás páchají na váš příkaz a vaším jménem?

Laskavě mějte na paměti, že tuhle otázku nepokládám ve třináctém století po Kristu ani v Kristově době ani ve třináctém století před Kristem. Mají mě pověsit letos, tisíc devět set třináct let po Kristu, a já tyhle otázky kladu vám, domnělým Kristovým následovníkům, vám, jejichž popravčí psiska mě vyvedou z cely a obličej mi zakryjí černou kápí, protože se neodvažují pohlédnout na hrůzu, kterou na mně za mého života spáchají.

A teď se vraťme k oněm událostem v podzemních kobkách. Když odešel poslední dozorce a vnější dveře se s třísknutím zavřely, všech čtyřicet zbitých a zklamaných mužů začalo jeden přes druhého mluvit a pokládat otázky. Téměř vzápětí se však ozval obrovitý námořník jménem Plachta Jack – zařval jako býk, aby ho bylo slyšet, a nakázal jim, ať zmlknou, že se provede sčítání. Z přeplněného podzemí se postupně, kobku za kobkou, ozývala jednotlivá jména. Tímhle způsobem se ujistili, že celý obývají důvěryhodní trestanci, a vyloučili možnost, že by se v jedné z nich schovával špicl a tajně je poslouchal.

Pochybovali jenom o mně, protože jsem se jako jediný nezúčastnil plánovaného útěku. Podrobili mě důkladnému

výslechu. Mohl jsem jim povědět o tom, jak mě předešlého rána zrovna vyvedli z podzemí, kde jsem ležel ve svěrací kazajce, a jak mě bez jediného očividného důvodu po pouhých několika hodinách strávených mimo kobku hodili zpátky. Byl jsem známý jako nenapravitelný trestanec, což mi v tomhle případě hrálo do karet, a tak se vězni brzy rozmluvili.

Jak jsem tam ležel a poslouchal, vůbec poprvé jsem se dozvěděl o plánovaném útěku. „Kdo nás prásknul?“ – to byla jejich jediná otázka a po odpovědi na ni se pídili celou noc. Cecilia Winwooda v kobkách hledali marně a podezření vůči němu bylo všeobecné.

„Zbejvá nám jediná věc, hoši,“ prohlásil nakonec Plachta Jack. „Brzo bude ráno – vyvečou nás ven, kde nás čeká hotový peklo. Přistihli nás přímo při činu a komplet voblečený. Winwood nás podrazil a práskl to na nás. Vyvedou nás jednoho po druhém a pořádně nás zmasí. Je nás tu čtyřicet. Jestli kdokoliv z nás zalže, kápnou na to. Každý chlap, až ho zmáčknou, ať řekne pravdu a nic než pravdu a k tomu mu pomáhej Bůh.“

A tam, v té černé díře lidské nelidskosti, v jedné podzemní kobce za druhou, s tváří přitisknutou k mřížím, všech čtyřicet odsouzenců na doživotí postupně přísahalo před Bohem, že budou mluvit pravdu.

Pravdomluvnost jim však byla málo platná. V devět ráno přišli dozorci, placení nohsledi samolibých občanů, kteří tvoří stát, dobře najedení a vyspalí dorůžova, a sesypali se na nás. Nejenže jsme nedostali snídani, nedali nám ani napít. A zbití lidé mají sklon propadnout horečce. Přemýšlím, milí čtenáři, zda si dokážete jakýmkoliv způsobem, třeba jen vzdáleně, představit nebo odhadnout, co to znamená, že člověka zbijí – „nakládačka“, tak tomu říkáme my vězni. Ale ne, o tom vám vyprávět nebudu. Stačí, když řeknu, že zbité muže zmítané horečkou nechali ležet sedm hodin bez vody.

V devět ráno tedy dorazili dozorcí. Byla jich jen hrstka. To stačilo, protože neotevírali víc kobek zároveň. Byli vyzbrojení topůrkou, což je užitečný nástroj k „ukáznění“ bezmocného člověka. Postupně, jednu kobku po druhé, z vězňů vymlacovali duši. Nikomu nenadržovali, dočkal jsem se stejného výprasku jako zbytek. A to byl pouhý začátek předcházející výslechu, který měl každý chlap podstoupit sám za přítomnosti surovců placených státem. Každý muž v podzemí tak dostal ochutnávku toho, co mohl v inkviziční síni čekat.

Sám jsem si prošel valnou většinou žhnoucích pekel, která jsou součástí vězeňské existence, ale nejhorší ze všeho, mnohem horší než to, co mě zanedlouho čeká, bylo tohle konkrétní peklo, co se v následujících dnech rozpoutalo dole v kobkách.

Jako prvního vyslechli Billa Hodge, toho zatvrzelého hora-la. Dlouhán Bill se vrátil o dvě hodiny později – nebo ho spíš přivlekli a hodili na kamennou podlahu cely. Potom odvedli Luigiho Polazza, sanfranciského pobudu a potomka první generace italských přistěhovalců, který se jim poškleboval a vybízel je, ať mu ukážou, co umí.

Chvilí trvalo, než Dlouhán Bill ovládl bolest natolik, aby mu bylo rozumět.

„Co ten dynamit?“ zeptal se. „Kdo ví něco o tom dynamitu?“

O dynamitu samozřejmě nikdo nic nevěděl, přestože drsný výslech, kterému Billa podrobili, se točil právě kolem něj.

Luigi Polazzo se vrátil za necelé dvě hodiny. Byla z něj troška – blouznil a blábolil a nedokázal odpovědět na otázky rozléhající se podzemní chodbou. Těmi ho zasypávali chlapi, které pořád ještě čekalo to, co si už vytrpěl, a zoufale toužili dozvědět se, co mu udělali a ohledně čeho ho vyslýchali.

Během následujících osmačtyřiceti hodin odvedli Luigiho k výslechu ještě dvakrát. Nakonec skončil jako blábolící imbecil na cvokárně. Luigi je pořízek, má široká ramena i chřípí,

obrovitý hrudník a čistou krev – v blázinci bude žít ještě dlouho poté, co se sám zhoupnu na provaze, a tím pádem uniknu mukám kalifornských káznic.

Postupně odváděli muže za mužem a ti se vraceli zpátky jako třeštící trosky skučící v temnotě. Když jsem tam tak ležel a naslouchal jejich sténání, kvílení a všemu tomu prázdnému blábolení, které má příčinu v mysli zatemněné bolestí, zmocnil se mě jakýsi vzdáleně povědomý pocit, že jsem kdesi a kdysi seděl na vyvýšeném místě, pyšný a necitelný, a naslouchal podobnému sborovému sténání a skučení. Později, jak se ostatně dozvíte, jsem tu vzpomínku rozpoznal a věděl jsem, že ty zvuky patřily otrokům připoutaným k lavicím u vesel, porobeným ubožákům, jejichž kvílení jsem jako voják a pasažér starořímské galéry slyšel shora z velitelské paluby. Tenkrát jsem se jako mocný velitel plavil do Alexandrie po cestě do Jeruzaléma... ten příběh vám nicméně povím až později. Mezitím...

IV.

Dole v kobkách mezitím pokračovaly hrůzy, které se strhly po odhalení plánu na útěk z vězení. Ani jednou jedinkrát během těch věčných hodin čekání jsem ze svého vědomí nevypudil myšlenku, že mě stejně jako zbylé trestance vyvedou ven, kde si vytrpím totéž inkviziční peklo, a nakonec mě jako trosku dovlečou zpátky a hodí na podlahu mé kobky s kamennými zdmi a železnými dveřmi.

A taky že si pro mě přišli. Drsně a zhurta, za doprovodu ran a kleteb mě vytáhli z cely a já stanul tváří v tvář kapitánu Jamiemu a řediteli Athertonovi s tuctem dozorců za zády – hromotluků zverbovaných státem, placených z daní, kteří postávali v místnosti připravení poslechnout jakýkoliv rozkaz. Nicméně nebyli potřeba.

„Sedni si,“ vyzval mě ředitel Atherton a ukázal na mohutnou, bytelnou židli s opěrkami.

A já, zbitý a rozbolavělý, vyprahlý po celém dni a noci bez kapky vody, zesláblý hladem a ranami, které mi dali nádavkem k pěti dnům stráveným v podzemí a osmdesáti hodinám ve svěrací kazajce, já, utiskovaný krutým lidským osudem, rozechvělý obavami z toho, co se mi stane, protože jsem viděl, jak dopadli ostatní, já, roztřesený přízrak člověka a někdejší profesor agronomie v klidném univerzitním městečku, jsem to vyzvání váhal přijmout.

Ředitel Atherton byl silný, rozložitý chlap. Prudce vytrčil ruce a drapl mě jimi za ramena. V jeho sevření jsem si připadal jako stéblo slámy. Zvedl mě z podlahy a drsně mě usadil na židli.

„A teď,“ ucedil, zatímco jsem lapał po dechu a polykal bolest, „všechno vyklop, Standingu. Ven s tím – se vším, pokud víš, co je pro tebe dobrý.“

„Nevím nic o tom, co se stalo...“ spustil jsem.

Dál jsem se nedostal. S přískokem a zavrčením se na mě vrhl. Znovu mě zvedl do vzduchu a praštil mnou o židli.

„Dost těch hloupostí, Standingu,“ varoval mě. „Jen to všechno ne pěkně vyklop. Kde je ten dynamit?“

„O žádném dynamitu nic nevím,“ namítl jsem.

Znovu mě zvedl do vzduchu a mrštil mnou o židli.

Přestál jsem nejrůznější mučení, ale když nad nimi v tičnosti svých posledních dní přemýšlím, jsem si jistý, že žádné z nich se nevyrovnalo těm mukám s židlí. Masivní nábytek trpěl pod údery mého těla a ředitel ho nakonec zřídil tak, že přestal jakýmkoliv způsobem připomínat židli. Do místnosti přinesli další židli, a i tu po čase zdemoloval. Dozorci ale přinášeli další a další židle a nekonečný výslech ohledně dynamitu pokračoval.

Když se ředitel Atherton unavil, vystřídal ho kapitán Jamie. Kapitána Jamieho následně zastal dozorce Monohan a stejně jako ti před ním mě zvedal do vzduchu a třískal se mnou o židli. Pořád to bylo samé dynamit, dynamit: „Kde je ten dynamit?“ A přitom žádný dynamit neexistoval. Než se mnou skončili, byl jsem ve stavu, kdy bych milerád obětoval velkou část své nesmrtelné duše za pár kilogramů traskavin, k nimž bych se mohl přiznat.

Nevím, kolik židlí moje tělo rozlámalo. Nesčetněkrát jsem omdlel, nakonec to celé začalo připomínat noční můru. Napůl mě odnesli, napůl dostrkali a dověkli zpátky do tmy. Tam, když

jsem znovu nabyl vědomí, jsem ve své kobce objevil špicla. Byl to bledý nedomrlý narkoman, který si ve vězení odkrucoval krátký trest a který by udělal cokoli pro to, aby dostal svou drogu. Jakmile jsem ho poznal, doplazil jsem se k mřížím a zakřičel do chodby:

„Je tu se mnou krysa, chlapi! Ignatius Irvine! Dejte si pozor na to, co říkáte!“

Přívál nadávek, které se ozvaly vzápětí, by otrásl odhodláním mnohem statečnějšího muže, než byl Ignatius Irvine. Ten ubožák se choulil strachy, zatímco všude kolem něj trestanci řvoucí jako zvířata a zmítání bolestí líčili všechny ty hrůzostrašné věci, které mu během nadcházejících let udělají.

Pokud by mezi sebou skutečně měli nějaká tajemství, přítomnost špicla v podzemních kobkách by tyhle muže udržela potichu, ale protože jednou přísahali, že budou mluvit pravdu, před Irvinem si počínali bez zábran. Největší záhadou byl dynamit, o kterém stejně jako já vůbec nic netušili. Naléhali na mě, prosili mě, že jestli něco vím, ať se přiznám a všechny ušetřím dalšího utrpení. Mohl jsem jim povědět jediné pravdu – že o žádném dynamitu nemám ani potuchy.

Předtím než ho odvedli dozorci, mi špicl prozradil jednu věc, z níž jsem pochopil, jak závažná celá ta záležitost s dynamitem je. Samozřejmě jsem to hned poslal dál – ve vězení se za celý den neodpracovala ani minuta. Tisíce dělníků z řad vězňů zůstávaly zavřené v celách a vypadalo to, že ani jediná z několika vězeňských fabrik nezahájí výrobu, dokud se nena-
jde dynamit, který někdo ukryl kdesi ve věznici.

Výsledky pokračovaly dál a dál. Dozorci neustále tahali vězně z cel a potom je zase vláčeli nebo nosili zpátky. Navrátilci hlásili, že ředitel Atherton a kapitán Jamie, vyčerpaní nekonečným úsilím, se vzájemně střídají každé dvě hodiny. Jeden si zdříml, zatímco ten druhý vedl výslech. Spali v šatech

a v těže místnosti, kde postupně lámali jednoho silného muže za druhým.

Hodinu za hodinou, v temnotě podzemí, narůstalo naše šílenství pramenící ze zakoušených muk. A věřte mi, říkám to z vlastní zkušenosti – pověšení je hotová procházka růžovým sadem v porovnání se způsoby, jimiž můžete člověku ublížit, aniž byste ho zabili. Stejně jako oni jsem trpěl bolestí a žízni, ale mé utrpení ještě umocnila trýzeň toho, že jsem zůstal při vědomí, a tím pádem vnímal muka ostatních. Nenapravitelným trestancem jsem byl dva roky, a moje nervy byly tudíž vůči utrpení odolné. Je děsivé přihlížet tomu, jak někdo zlomí silné muže. Úpění po vodě neustále sílilo a celé místo šlelo naříkáním, vzlykáním, blábolením a třeštěním nebožáků stížených deliriem.

Copak to nechápete? Naše pravda, ona pravda pravdoucí, kterou jsme jim řekli, se stala naším zatracením. Když čtyřicet mužů v takové shodě vypovědělo jednu a tu samou věc, ředitel Atherton a kapitán Jamie z toho vyvodili jediné – čtyřicetka odsouzenců se svědectví naučila nazpaměť a teď ho papouškovala do omrzení.

Z pohledu úředních činitelů byla situace stejně zoufalá jako z toho našeho. Později jsem se dozvěděl, že telegraficky povolali členy správní rady věznice a do vězení kvapem nahnali dvě roty státní milice.

Venku panovalo chladné počasí a mráz dokáže být občas krutý dokonce i během kalifornské zimy. V podzemí jsme neměli žádné příkrývky. Laskavě vezměte na vědomí, že natáhnout zhmožděné tělo na namrzlý kámen příšerně studí. Nakonec jsme se dočkali vody. Dozorci do podzemí s posměšky a proklínáním natahali požární hadice a kobku po kobce, hodinu za hodinou, na nás zaměřovali jejich dravý proud, dokud naše dobitá těla nenesla čerstvé zhmožděniný napáchané

vodou, po které jsme tak šíleně prahli. Nakonec jsme v ní stáli po kolena a šileli po tom, aby přestala téct.

Zbytek toho, co se stalo v podzemí, přeskočím. Jen rychle zmíním, že žádný z těch čtyřiceti chlapů už nikdy nebyl jako dřív. Luigi Polazzo nadobro přišel o rozum. Dlouhán Bill Hodge postupně ztratil přičetnost a o rok později i on skončil na cvokárně. Hodge a Polazza následovali další a jiní, jejichž fyzická odolnost byla podlomena, padli za oběť vězeňské tuberkulóze. Během následujících šesti let z oné čtyřicítky vězňů zemřelo dobrých pětadvacet procent.

Když mě po pěti letech strávených v samovazbě vyváděli ze San Quentinu k soudu, spatřil jsem Plachtu Jacka. Moc jsem toho neviděl, protože po pěti rocích temnoty jsem na slunečním světle mžoural jako netopýr, a přesto jsem zahlédl dost na to, aby mě z toho zbolelo u srdce. Jacka jsem uviděl cestou přes vězeňský dvůr. Zbělely mu vlasy. Předčasně zestárl. Hrudník i tváře měl propadlé. Třásl se mu ruce, jako by byl po obrně. Při chůzi kulhal. A když mě poznal, oči se mu zalily slzami, protože i ze mě zbyla jen smutná troska muže, jímž jsem kdysi býval. Vážil jsem čtyřicet kilo. Vlasy protkané šedými prameny mi nikdo neostříhal pět let a totéž platilo o mých vousech. I já při chůzi škobrtal, takže mi dozorcí cestou přes dvůr zalitý oslňujícím sluncem museli pomáhat. S Plachtou Jackem jsme na sebe pohlédli a pod svými zbídačenými těly poznali jeden druhého.

Muži jako on mají výsady dokonce i ve vězení, a tak se odvážil porušit vězeňská pravidla a promluvil na mě nakrápělým, roztřeseným hlasem.

„Seš dobrej chlap, Standingu,“ zakrákal. „Nikdy jsi nic nevyzvonil.“

„Já to ale nevěděl, Jacku,“ zašeptal jsem v odpověď. Nic jiného mi ani nezbylo – svůj hlas jsem nepoužíval pět let, takže jsem o něj skoro přišel. „Podle mě žádný dynamit nikdy neexistoval.“

„Přesně tak,“ zachechtal se kdákavě a dětinsky pokýval hlavou. „Toho se drž. Nikdy jim to nevyzradíš. Seš dobrý chlap. Smekám před tebou, Standingu. Nikdy jsi nic nevyzvonil.“

Potom mě dozorcí odvěkli a já už Plachtu Jacka nikdy ne spatřil. Bylo zjevné, že i on uvěřil té báchorce s dynamitem.

Dvakrát mě postavili před kompletní správní radu věznice. Střídavě mě šikanovali a podlézali mi. Jejich proměnlivý přístup nakonec vyústil ve dva návrhy: pokud jim předám dynamit, udělí mi symbolický trest v podobě třiceti dní v kobce a pak mě ustanoví důvěrníkem ve vězeňské knihovně. Pokud budu dál zatvrzelý a dynamit nevydám, zavřou mě do podzemní kobky na celý zbytek trestu. A protože jsem byl odsouzený na doživotí, v podzemí bych zůstal až do konce života.

Kdepak, Kalifornie je civilizovaný stát. V kalifornském zákoníku žádné podobné ustanovení nenajdete. Jde o krutý a nezvyklý trest a žádný moderní stát by se podobným zákonem neprovinil. I tak jsem v kalifornské historii třetím člověkem, kterého odsoudili k doživotní samovazbě. Druzí dva se jmenovali Jake Oppenheimer a Ed Morrell. Brzy vám o nich povím, protože jsem s nimi v celách ticha hnil celé roky.

Ach ano, ještě jedna věc. Co nevidět mě odsud vyvedou a pověsí mě; nikoliv za zabití profesora Haskella – za to jsem dostal doživotí. Vyvedou mě a pověsí, protože jsem byl shledán vinným z fyzického napadení a ublížení na těle. A tady nejde o potrestání, které by si vymysleli ve vězení. Jde o skutečný zákon a jako takový je dohledatelný v kriminálních zákonících.

Myslím, že jsem někomu rozbil nos. Sice jsem neviděl, že by krvácel, ale svědci tvrdili, že ano. Dotyčný se jmenoval Thurston a byl dozorcem v San Quentinu. Vážil osmdesát kilo a byl zdravý jako řípa. Já neměl kil ani čtyřicet, po dlouhém pobytu

v temnotě jsem byl slepý jako netopýr a ve stísněné kobce mě drželi tak dlouho, že jsem z rozlehlých otevřených prostor dostával závrať. Byl jsem jasný případ počínající agorafobie, jak jsem zjistil v den, kdy jsem uprchl ze samovazby a praštil dozorce Thurstona do nosu tak, že se mu z něj spustila krev.

Udeřil jsem ho, když se mi postavil do cesty a pokusil se mě zadržet. A za to mě pověsí. V kalifornském zákoníku jasně stojí, že trestanec, jako jsem já, odsouzený na doživotí, se dopouští hrdelního zločinu, pokud udeří vězeňského dozorce, jako je Thurston. Krvácející nos toho chlapa určitě netrápil déle než půl hodiny – a stejně mě za to pověsí.

Jen se na to podívejte! Tenhle zákon se v mém případě uplatňuje *ex post facto*. V době, kdy jsem zabil profesora Haskell, totiž ještě neexistoval – přijali ho až poté, co jsem dostal doživotí. A přesně o to jde: můj doživotní trest mi přiřkl určitý status v rámci zákona, který tenkrát nebyl psaný. A právě kvůli tomuto statusu doživotního vězně mám být pověšen za ublížení na těle, jehož jsem se dopustil na dozorci Thurstonovi. Zcela zjevně jde o *ex post facto*, a tudíž je to protiústavní.

Ale jakou váhu má ústava nebo ústavní právníci, jakmile se těm psům zachce zbavit se nechvalně proslulého profesora Darrella Standinga jednou provždy? Dokonce svou popravou ani neustanovím precedens. Jak bude vědět každý, kdo čte noviny, před rokem za zcela obdobný přečin pověsili Jakea Oppenheimera přímo tady ve Folsomu... jediný rozdíl spočíval v tom, že v jeho případě nešlo o ublížení na zdraví, jehož důsledkem by byl rozbitý nos dozorce, ale o neúmyslné říznutí jiného vězně nožem na chleba.

Je to zvláštní – život, lidské počínání, zákony a vzájemně propletené cesty, jimiž se člověk ubírá. Tyhle řádky píšu v téže uličce vrahů, kterou obýval Jake Oppenheimer, než ho z ní vyvedli a provedli mu to, co udělají i mně.

Varoval jsem vás, že ke psaní toho mám spoustu. Teď se vrátím ke svému vyprávění. Členové správní rady věznice mi dali na výběr: buď vydám neexistující dynamit, stanu se jejich důvěrníkem a oni mě osvobodí od otročiny tkalcoven, anebo neexistující dynamit nevydám a zbytek života strávím v samovazbě.

Vyfasoval jsem čtyřiadvacet hodin ve svěrací kazajce, abych si to rozmyslel. Potom mě před správní radu předvedli podruhé. Co jsem měl dělat? Nemohl jsem je zavést k dynamitu, který neexistoval. Pověděl jsem jim to a oni opáčili, že lžu. Prý jsem těžký případ, nebezpečný člověk, morální zvrhlík, zločinec století. Řekli mi ještě spoustu dalších věcí a potom mě odvedli do podzemí. Vsadili mě do cely číslo jedna. V cele číslo pět ležel Ed Morrell. Ve dvanáctce Jake Oppenheimer. A ten tam byl už deset let. Ed Morrell byl ve své cele pouhý rok, odkrucoval si padesát let. Jake tu byl na doživotí. Stejně jako já. Proto to vypadalo, že my tři si v podzemí hodnou chvíli pobudeme. A přesto uběhlo pouhých šest let a ani jeden z nás už v samovazbě není. S Jakem Oppenheimerem se vypořádali oběšením. Ed Morrell se stal ve věznici v San Quentinu hlavním důvěrníkem a posléze, teprve nedávno, dostal milost. Já sedím ve Folsomské věznici a čekám, až mi soudce Morgan přidělí den, který bude mým posledním.

Hlupáci! Jako by mohli zardousit mou nesmrtelnost tak neohrabanými prostředky, tím jejich provazem a šibenicí! Povstanu zas a znovu, nesčetněkrát, a budu kráčet po téhle krásné zemi. Budu kráčet v lidském těle, budu princem a rolníkem, mudrcem a hlupákem, bude trůnit na vysokém místě i úpět pod těžkým jhem.

V.

V samovazbě jsem se nejdřív cítil velmi osamělý, hodiny plynuly pomalu. Čas udávaly pravidelné výměny dozorců a střídání dne a noci. Den o sobě dával vědět jen chabým světlem, ale bylo to lepší než neprostupná noční temnota. Denní doba měla v samovazbě podobu líného, jakoby slizkého průsaku světla, které sem dopadalo ze světa venku.

Světlo nebylo nikdy dost silné na to, aby se při něm dalo číst. Ke čtení tu stejně nic nebylo. Mohli jste jen ležet na podlaze a oddávat se nekonečným myšlenkám. Byl jsem odsouzený na doživotí, a tak se zdálo jisté, že pokud nějakým zázrakem zničehonic nevykouzlím patnáct kilogramů dynamitu, všechny roky svého života strávím v tiché temnotě.

Za lůžko mi sloužil tenký pruh prohnílé slámy, povlečení se skládalo z jediné tenké, špinavé pokrývky. Nebyla tu židle ani stůl – vůbec nic, jen kus slámy a chatrná stará deka. Odjakživa jsem málo spal a hodně přemýšlel. Na samotce se člověku začnou vlastní myšlenky zajídat a jediný způsob, jak jim uniknout, je právě spánek. Celé roky jsem naspal v průměru pět hodin za noc. Teď jsem si spánek pěstoval. Přeměnil jsem ho ve vědu. Osvojil jsem si schopnost spát deset, dvanáct a dokonce i čtrnáct nebo patnáct hodin denně. Dál jsem se nicméně nedostal, a tak jsem musel nevyhnutelně bdít a donekonečna

přemýšlet. A tím směrem se před člověkem s čilou myslí rozprostírá šílenství.

Hledal jsem způsoby, které by mi umožnily mechanicky snášet probdělé hodiny. Představoval jsem si dlouhé řady čísel, která jsem umocňoval na druhou a na třetí, a soustředěním a vůlí vymýšlel ty nejúžasnější geometrické posloupnosti. Dokonce jsem si pohrával i se zarovnáním kruhu do čtverce... dokud jsem nezjistil, že možnosti dosáhnout něčeho podobného začínám skutečně věřit. V tu chvíli mi došlo, že šílenství leží i tímhle směrem, a tak jsem od zarovnávání upustil, ačkoliv vás ujišťuji, že to pro mě byla nemalá oběť – ono duševní cvičení bylo totiž úžasným zabijákem času.

Pouhou silou vizualizace jsem pod zavřenými očními víčky sestavoval šachovnice a hrál dlouhé partie za obě strany až do šachmatu. Později jsem se však v této vizuální hře, jež tříbila paměť, stal mistrem a dané cvičení mě začalo nudit. Nic jiného než cvičení to skutečně nebylo – nemohlo dojít k žádnému skutečnému zápasu, pokud hráč na obou stranách byl jeden a ten samý člověk. Zas a znovu jsem se marně snažil rozštěpit svou osobnost na dvě části a ty následně postavit proti sobě. Stále jsem však zůstával jediným hráčem a nedokázal naplánavat žádnou léčku či strategii, kterou by druhá strana okamžitě neprohlédla.

Čas byl velmi dlouhý a tíživý. Hrál jsem hry s mouchami – s obyčejnými mouchami domácími, které do samovazby pronikly spolu s matným šedým světlem – a zjistil jsem, že jim nechybí jistý smysl pro hru. Například jsem ležel na podlaze celý a stanovil nahodilou a pomyslnou čáru podél zdi necelý metr od země. Když se mouchy posadily na stěnu nad touhle čarou, nechal jsem je na pokoji. Jakmile však dosedly na zeď pod ní, zkusil jsem je chytit. Dal jsem si pozor, abych jim neublížil, a po čase věděly stejně dobře jako já, kudy tato pomyslná

mez vede. Když zatoužily po hře, přistály pod ní – jedna moucha se téhle zábavě často bez přestání oddávala celou hodinu, a když se unavila, zalétla si odpočinout na bezpečné území nad danou čarou.

Z toho přibližně tuctu much, které se mou žily, jen jediná o hru nejevila zájem. Vytrvale si odmítala hrát, a když se naučila, že ji za přistání pod čarou čeká trest, začala si dávat dobrý pozor na to, aby se nebezpečnému území vyhnula. Dotyčná moucha byla mrzuté, zatrpklé stvoření. Jak by řekli vězni, byla „nakrknutá“ na celý svět. Nikdy si nehrála ani s ostatními mouchami. Přitom byla silná a zdravá – studoval jsem ji dost dlouho na to, abych to věděl. Její nezpůsobilost ke hře byla povahového, nikoliv fyzického rázu.

Věřte mi, všechny své mouchy jsem dobře znal. Překvapilo mě, kolik rozdílů jsem u nich zaznamenal. Ach ano, každá z nich byla zcela zjevně jedinečná – a to nejen velikostí a fyzickými znaky, silou, rychlostí letu, způsobem létání a hry a chutí k nim, schopností uhýbat a vyrazit vpřed, kroužit a vzápětí opsat nový kruh, nebo zakroužit a totéž zopakovat na opačnou stranu, schopností letmo dosednout na nebezpečnou část stěny a zase se z ní vznést, anebo dotyk naznačit a pak přistát jinde v riskantní oblasti. Mouchy zároveň vykazovaly jasné, byť nepatrné rozdíly ve způsobech myšlení a temperamentu.

Věděl jsem, které jsou povahou nervózní, které flegmatické. Byla tu i jedna, takové nedochůdče, co měla ve zvyku se rozzuřit, někdy na mě, jindy na své družky. Viděli jste někdy hříbata či telata, jak vyhazují zadníma a poskakují po pastvině jako šílená jen kvůli přebytku elánu a dobré nálady? Tak si představte, že byla moucha – mimochodem nejnadšenější hráčka ze všech –, které, jakmile v rychlém sledu třikrát nebo čtyřikrát přistála na zapovězené stěně a pokaždé se jí

podařilo uniknout opatrnému, sametově jemnému máchnutí
mojí ruky, se zmocnilo takové nadšení a bezbřehá radost, že
mi závratnou rychlostí začala kroužit kolem hlavy, kličkovala
hned sem, hned tam a zase se vracela, ale vždycky zůstávala
uvnitř onoho nevelkého kruhu, v němž oslavovala své vítězství
nad mou maličkostí.

Předem jsem dokázal poznat, když se nějaká konkrétní
moucha chystala vrhnout do hry. Váže se k tomu tisíc podrobností, jimiž vás nebudu nudit, i když právě tyto detaily zabránily
tomu, abych se během svého prvního období stráveného na
samotce unudil k smrti. Jedno vám však říct musím, protože
ten okamžik je pro mě nezapomenutelný – ona bručounská
moucha odmítající hru ve chvíli určité roztěkanosti přistála
na zakázaném území, kde ji okamžitě lapila moje ruka. Potom
trucovala dobrou hodinu!

Čas strávený v samovazbě byl velmi dlouhý. Nemohl jsem
ho všechnen zaspát ani jsem si ho nemohl věčně krátit pomocí
much domácích, byť sebechytřejších. Protože mouchy domácí
jsou mouchy domácí a já byl člověk s lidským mozkem – a můj
mozek byl trénovaný a čilý, překypující kulturou a vědou a ne-
ustále nastavený na nejvyšší stupeň dychtivosti a touhy po
tom něco dělat. Jenže dělat nebylo co, a tak mi myšlenky ne-
nesitelně vířily hlavou a věnovaly se zbytečným spekulacím.
Například jsem se zaobíral určením pentózy a metylpentózy
ve vinných hroznech, čemuž jsem zasvětil poslední letní do-
volenou na vinicích v Asti. Tenkrát jsem téměř dokončil sérii
příslušných experimentů. Přemýšlel jsem, zda v nich někdo
pokračoval, a pokud ano, jak úspěšně?

Svět pro mě totiž zemřel – do samovazby nepronikly žád-
né novinky. Věda šla rychle kupředu a mě zajímaly tisíce té-
mat. Například jsem přišel s teorií o hydrolyze kaseinu trypsi-
nem, kterou u sebe v laboratoři praktikoval profesor Walters.

Podobně se mnou spolupracoval i profesor Schleimer, s nímž jsme se pokoušeli detekovat fytoosterol ve směsici živočišných a rostlinných tuků. Výzkum zcela jistě pokračoval, ale s jakými výsledky? Už jen pomyslení na všechno to dění, k němuž docházelo za vězeňskými zdmi a na němž jsem se nemohl podílet, a navíc bylo jasné, že o něm nikdy ani neuslyším, mě dohánělo k šílenství. A za podobných zběsilých úvah jsem ležel na podlaze své cely a hrál hry s mouchami domácími.

A přece v samovazbě nepanovalo jen ticho. Zpočátku mého uvěznění jsem v nepravidelných intervalech slýchal slabé, tiiché poklepávání. Totéž klepání se ke mně neslo i z místa kdesi za tím, odkud přicházelo to první. Občas, když klepání trvalo moc dlouho, byli přivoláni další dozorcí a já z následných zvuků poznal, že ty, kdo za něj byli zodpovědní, vsadili do svěracích kazajek.

Tu záležitost šlo snadno vysvětlit. Tak jako každý trestanec v San Quentinu jsem věděl, že ti dva muži v samovazbě jsou Ed Morrell a Jake Oppenheimer. Bylo mi jasné, že právě oni se spolu dorozumívají klepáním prstů na stěnu a dozorcí je za to trestají.

Byl jsem si naprosto jistý, že šifra, kterou používají, musí být jednoduchá, a přesto jsem strávil mnoho hodin marnou snahou o její rozluštění. Přísahám bohu – jejich šifra musela být prostá, a přece jsem jí nedokázal přijít na kloub. A prostá nakonec skutečně byla, jakmile jsem se ji naučil; jako vůbec nejjednodušší se ukázala lest, kterou ti dva používali a která mě tak mátlá. Nejenže každý den měnili místo v abecedě, kde šifra začínala, ale měnili ho taky s každým rozhovorem a často i během něj.

A tak přišel den, kdy jsem šifru náhodou zachytil na správném počátečním písmeně, zaslechl dvě jasné věty z rozhovoru – a při jejich následující promluvě nerozklíčoval ani

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázkou z knihy Tulák po hvězdách.
Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.